

ENERJİ PERFORMANS SÖZLEŞMELERİ

Av. Onat Kök, *LLM*

ÖZET

Fosil yakıt kullanımının Dünya üzerinde yarattığı tahribat, fosil yakıtların sınırlı olması ve ülkelerin ekonomileri üzerinde büyük yük oluşturması sebepleri ile enerji verimliliği kavramı büyük önem kazanmıştır. Ülkeler enerji verimliliğinin sağlanması adına birçok faaliyette bulunuyor olsa da, enerji verimliliğinin kitlesel boyutta sağlanabilmesi adına, enerji verimliliği alanında uzman şirketlerce sürecin başından sonuna kadar yürütülmesini amaçlayan, bu şirketlerce enerji tasarruf garantisi verilen ve proje maliyetlerinin programlı bir şekilde elde edilen tasarruflardan karşılandığı enerji performans sözleşmeleri geliştirilmiştir. Bu yazıda da bu sözleşmelerin çıkış sebebi olan enerji verimliliği kavramı ile enerji performans sözleşmeleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Verimliliği, Enerji Performans Sözleşmeleri, Enerji Tasarrufu, Tasarruf Garantisi

ABSTRACT

Due to the environmental destruction caused by the use of fossil fuels on the world, scarcity of fossil fuels and economic burden of supply of the fossil fuels on the economies, concept of energy efficiency has gained great importance. Although countries are engaged in many activities to ensure energy efficiency, in order to ensure this objective at a massive scale, energy performance contracts have been developed. Main aim of these contracts are, carrying out the process from the beginning to the end by the companies specialized in energy efficiency, provision of energy savings guarantee by these companies and meeting the project costs with the savings obtained from the contract in a programmed manner. In this article, the concept of energy efficiency, which is the reason for these contracts, and energy performance contracts are going to be discussed in detail.

Keywords: Energy Efficiency, Energy Performance Contracts, Energy Saving, Energy Savings Guarantee

GİRİŞ

Günümüzde, fosil yakıtların dünyamız üzerinde yarattığı çevre kirliliği ve olumsuz etkiler bütün kesimlerin dikkatini çekmektedir. Dünya’da nüfus artışına da bağlı olarak artan talep, üretimin geçmiş dönemlere nazaran daha fazla olmasına sebep olmakta ve fosil yakıtlara dayanılarak yapılan üretim faaliyetleri neticesinde çevre kirliliği ve ozon tabakasındaki tahribat her geçen gün biraz daha artmaktadır. Diğer taraftan, fosil yakıtların tükenmeye yüz tuttuğu uzunca bir süredir gündemde olup doğal kaynak bakımından fakir ülkelerin fosil yakıt ithalat maliyetleri de bu ülkelerin ekonomileri üzerinde oldukça büyük bir yük oluşturmaktadır. Bu sebeptir ki, “enerji verimliliği” kavramı son yıllarda artan bir şekilde daha çok konuşulmakta ve ülkeler enerji

verimliliğini sağlamak adına faaliyetlerde bulunmaktadır. Enerji verimliliğinin sağlanması faaliyetlerinden bir tanesi de enerji performans sözleşmelerinin uygulanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sözleşme tipini cazip kılan hususlar ise, enerji verimliliği imkanlarını ve önlemlerini ortaya çıkaran enerji etüdünden başlayarak sürecin yönetilmesinde ve sonuçlandırılmasında alanında uzman şirketlerin görev alması, şirketlerce enerji tasarruf garantisinin verilmesi ve projenin kendi maliyetini belirli bir süre içerisinde kendisini çıkarması şeklinde ele alınabilecektir. Bu doğrultuda, enerji performans sözleşmelerinin çıkış sebebi olan enerji verimliliği kavramı, bu kavramın gerek Avrupa Birliği'nde gerekse de ülkemiz hukuki düzenlemelerindeki görüntüsü, ülkemizin bu sözleşme tipine ilişkin hukuki düzenlemeleri, bu sözleşme tipinin hukuki niteliği, türleri, tarafları, tarafların hakları ve borçları ile sözleşme süreçleri aşağıda detaylı bir şekilde değerlendirilecektir.

1. BÖLÜM

Enerji Verimliliği

1.1. Genel Olarak Enerji Verimliliği Kavramı

Dünya enerji ihtiyacının dayanmakta olduğu fosil yakıtların yakın bir gelecekte tükeneceğinin anlaşılması¹, fosil yakıtlara dayanan üretimin büyük bir hız ve oranda artması, fosil yakıtlar sebebiyle çevre kirliliğinin artması, ozon tabakasında meydana gelen tahribat ve fosil kaynak üretimi bulunmayan ülkeler açısından da gerçekleştirilen ithalatının bu ülke ekonomileri üzerinde olumsuz etkileri gibi hususlar "Enerji Verimliliği" kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.² Enerji verimliliği kimi kaynaklara göre "tüketilen enerji miktarının, üretimdeki miktar ve kaliteyi düşürmeden iktisadi kalkınmayı ve sosyal refahı engellemeden en aza indirilmesi biçiminde"³ ifade edilirken, kim kaynaklarda herhangi bir enerji üretimine geçilmeden önce göz önünde bulundurulması gerektiğinden "birincil enerji kaynağı" olarak değerlendirilmiştir.⁴ Birleşmiş Milletler ise, enerji verimliliği ekonomik tasarruf sağlamada ve sera gazı emisyonlarını düşürmede en ucuz, en hızlı ve en akılcı strateji olarak değerlendirmiştir.⁵

1.2. Enerji Verimliliğinin Hukuk Alanındaki Tezahürü

Enerji verimliliği kavramının hukuki alandaki tezahürü 2000'li yılların başından itibaren giderek artmaktadır. Avrupa Birliği 2006 yılının sonuna doğru yukarıda yer verdiğimiz sebeplerden olan ekonomik tasarruf sağlamak, dışa bağımlılığı ve çevre kirliliğini azaltmak temel sebepleri ile enerji verimliliği eylem planı ortaya koymuş; ancak, eylem planında yer verilen hedeflerin gerisinde kalması sebebiyle 2011 yılının başında yeni bir eylem planı oluşturmak suretiyle, kamu harcamalarında ve kamu binalarında enerji verimliliği sağlama, enerji performans

¹ Hufen Hans, Brujin de Hans, "Getting The Incentives Right. Energy Performance Contracts as a Tool for Property Management by Local Government", Journal of Cleaner Production, s. 2717.

² Olgun Burak, Kurtuluş Orkan, Gültek Serdar, Heperkan A. Hasan, Enerji Verimliliği ve Türkiye'deki Mevzuat, IX. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, Sempozyum Bildirgesi, s.397

³ Olgun Burak, Kurtuluş Orkan, Gültek Serdar, Heperkan A. Hasan, Enerji Verimliliği ve Türkiye'deki Mevzuat, IX. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, Sempozyum Bildirgesi, s.398

⁴ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 7.

⁵ Ding, Liang, Aflaki, Sam ve Kapuscinski, Roman, "Performance-Based Contracts for Energy Efficiency Projects", HEC Paris Research Paper No. MOSI-2017-11892017, s.1, <https://ssrn.com/abstract=2921810>

sözleşmelerinin hukuki temelini oluşturma, yasal engelleri kaldırma, eğitim verme, enerji hizmet şirketlerini destekleme, ulaşımda, yerleşim yerlerinde, iş yerlerinde ve üretim sektöründe enerji verimlilik faaliyetlerini teşvik etme ve destekleme kararları almıştır.

Avrupa Birliği'ndeki düzenlemeleri takiben Türkiye'de de enerjinin etkin kullanımı, enerji maliyetlerinin azaltılması, tasarruf sağlanması ve çevrenin korunması için 18.04.2007 tarihli Enerji Verimliliği Kanunu kabul edilmiş ve 02.05.2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Enerji verimliliği kavramı bu şekilde Türkiye'de kendisine hukuki zemin bulmuş olup Avrupa Birliği'ne benzer şekilde Yüksek Planlama Kurulu'nca "Enerji Verimliliği Strateji Belgesi 2012-2023" ve "Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı 2017-2023" adı altında eylem planları hazırlanmıştır. Enerji performans sözleşmeleri ise, Enerji Verimliliği Strateji Belgesi 2012-2023'te kamu kesimine ait bina ve tesislere ilişkin olarak ve Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı 2017-2023'te ise daha geniş çapta kullanılmış olup enerji performans sözleşmelerinin özendirilmesi kararı alınmıştır.

Görüldüğü üzere, enerji verimliliği kavramı 2000'li yıllar itibariyle devletlerce göz önüne alınmaya başlanmış ve 2010'lı yıllar itibariyle enerji verimliliğinin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülen ve konumuzu teşkil eden enerji performans sözleşmeleri sıkça telaffuz edilir ve hukuki düzenlemelerde yer verilir hale gelmiştir.

2. BÖLÜM

Mevzuat

2.1. Uluslararası Düzenlemeler

2.1.1. Avrupa Birliği

Avrupa Komisyonu ("Komisyon" olarak anılacaktır) ilk Enerji Verimlilik Planı COM(2006)0545 Tebliği'ni 2006 yılında kabul etmiştir.⁶ Bu plan ile, kamuoyunun, politika yapıcıların ve piyasa oyuncularının Avrupa iç enerji pazarını dönüştürerek Avrupa Birliği vatandaşlarını dünyanın enerji açısından en verimli altyapısına ve enerji sistemlerine kavuşturmak, onlara en verimli ürünleri kullanırmak amaçlanmıştır. Eylem Planı'nın hedefi, 2020 yılına kadar enerji tüketimini %20 oranında azaltmak için enerji talebini kontrol etmek, azaltmak, tüketim ve arz konusunda hedeflenen eylemlerde bulunmak şeklinde belirlenmiş olsa da çalışmalar AB'nin süregelen faaliyetleri ile hedeflediği %20 oranın yalnızca yarısına ulaşabileceğini ortaya koyduğunda, Komisyon, 2011 yılında COM(2011)0109 tebliği ile yeni ve kapsamlı bir Enerji Verimliliği Planı'nı kabul etmiştir.⁷

Avrupa Birliği'nin halihazırdaki enerji verimliliği düzenlemeleri, birtakım Direktiflerden ve revizyonlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda ilk AB Direktifi, Aralık 2012'de yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Direktifi (2012/27/EU) olup bu direktif AB'nin 2020 yılına kadar enerji tüketimini %20 oranında azaltma ana hedefine ulaşmasını sağlamak için üye devletlerin ulusal enerji

⁶ Avrupa Birliği Komisyonu, "Action Plan for Energy Efficiency: Realising the Potential", 19.10.2006, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0545:FIN:EN:PDF>, s.3

⁷ Ciucci Matteo, Fact Sheets on the European Union, 2020, s.2, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.8.pdf

verimlilik hedeflerini belirlemelerini zorunlu kılmıştır.⁸ Direktif ile yukarıda belirtilen hedefe ulaşmada asgari şartlar öngörülmüş ve üye devletler daha katı ulusal düzenlemeler yapma hususunda serbest bırakılmıştır. Bununla birlikte, Direktif, üye devletlerin belirlenen hedefe ulaşmalarında yol gösterici olmak için bir dizi bağlayıcı önlemler getirmiş, son kullanıcılar ve enerji tedarikçileri için bağlayıcı hukuki düzenlemeler öngörmüştür.⁹ Ürünler ve binalar için ek enerji verimliliği standartları ise Ecodesign Direktifi (2009/125/EC), 2017'de güncellenen Enerji Verimliliği Etiketleme Direktifi (2010/30/EU) ve 2017'de Binaların Enerji Performansı Direktifi (2010/31/EU) ile düzenlemiştir.¹⁰

Yapılan araştırmalar neticesinde AB'nin 2020 yılında %18-19 seviyelerinde enerji tasarrufu sağlayabileceği tespit edilince, Komisyon COM(2014)0520 tebliği ile hedefin yerine getirilmesinde ek tedbirler alınması gerektiği kararını vermiştir.¹¹ Enerji Verimliliği Direktifi'nin uygulanma sürecine ilişkin raporu içeren COM(2015)0574 tebliği 18 Kasım 2015'te yayınlanmış ve bu raporda üye devletlerin %17,6 oranında tasarruf elde edebileceği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, 2015 Enerji Birliği Yol Haritasını içeren COM(2015)0572 tebliği ile Enerji Verimliliği Direktifi'nin gözden geçirilmesi kararı alınmıştır.¹²

30 Kasım 2016 tarihinde Komisyon tarafından AB'nin 2030 yılı için hedef iklim ve enerji düzenlemelerini içeren ve 2015 Enerji Birliği Yol Haritası'na ilişkin açıklamalar bulunduran "Avrupalılar için Temiz Enerji" teklif paketi COM(2016)0860 ve COM(2015)0080 yayınlanmıştır.¹³ Bu düzenlemeler ile birlikte, Enerji Birliği çerçevesinde enerji verimliliği önplana çıkarılarak enerji güvenliği ve sürdürülebilirliği ile enerji piyasasında rekabet ve uygun enerji fiyatları elde edilmesi temel prensip haline getirilmiş; 2030 için hedeflenen enerji tasarruf oranı %30 olarak belirlenmiştir.¹⁴ Ocak 2018'e gelindiğinde ise, yeni Enerji Verimlilik Direktifi (2018/2002/EU)¹⁵ kabul edilerek üye devletlerin 25 Haziran 2018 tarihine kadar bu direktifi iç hukuklarına aktarmaları zorunlu tutulmuştur.

⁸ Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 2021/27/EU Direktifi, 14.11.2021, s. 315/1-2, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:en:PDF>

⁹ Ciucci Matteo, Fact Sheets on the European Union, 2020, s.1, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.8.pdf

¹⁰Ciucci Matteo, Fact Sheets on the European Union, 2020, s.2, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.8.pdf

¹¹ Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Parlamentosu'na Tebliğ, "Energy Efficiency And Its Contribution to Energy Security and The 2030 Framework For Climate and Energy Policy", 2014, s.2, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_eec_communication_adopted_0.pdf

¹² Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Parlamentosu'na ve Avrupa Birliği Konseyi'ne Rapor, "Assessment of the progress made by Member States towards the national energy efficiency targets for 2020 and towards the implementation of the Energy Efficiency Directive 2012/27/EU as required by Article 24 (3) of Energy Efficiency Directive 2012/27/EU", 2015, s. 3,4. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_EEprogress_report.pdf

¹³ Ciucci Matteo, Fact Sheets on the European Union, 2020, s.2, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.8.pdf

¹⁴ Avrupa Birliği Komisyonu, Enerji Birliği Paketi, 2015, s. 2-12 https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/publication/FOR%20WEB%20energyunion_with%20annex_en.pdf

¹⁵Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 2018/2002/EU Direktifi, 2018, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2018.328.01.0210.01.ENG

Enerji performans sözleşmeleri ise AB düzenlemelerinde ilk olarak 2011 yılında kabul edilen Enerji Verimlilik Planı'nda (COM(2011)0109 tebliği) kendisine yer bulmuştur. Bu planda enerji performans sözleşmelerinin enerji verimlilik hedeflerini tutturmada önemli bir araç olabileceği belirtilmiş; ancak, hukuki altyapısının olmadığından bahsedilerek düzenleme yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Sonrasında Enerji Verimliliği Direktifi (2012/27/EU) ile hukuki altyapısına kavuşan enerji verimlilik sözleşmesi, bu Direktif'in 2.maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:¹⁶

“Enerji performans sözleşmeleri, lehtar ile enerji verimlilik geliştirme önlemi sağlayan taraf arasında yapılan, bütün ilişki boyunca gözlemlenen ve onaylanan, önlemler kapsamında yapılan yatırımların (iş, tedarik, hizmet) ilişki süresince sağlanan enerji tasarruflarından sözleşmede belirlenen oran veya başkaca bir kriter üzerinden karşılandığı sözleşmesel ilişkidir.”

Yapılan bu tanımla ile birlikte, enerji performans sözleşmelerinin yasal zemini ortaya konularak, üye devletlerdeki kamu sektörünün enerji performans sözleşmesi uygulamalarını teşvik etmesi gerektiği, bu doğrultuda tip sözleşme ve uygulama örnekleri sağlamaları gerektiği, enerji performans sözleşmeleri karşısındaki hukuki veya diğer engelleri kaldırmaları gerektiği yasal düzenlemeye bağlanmıştır.

2.2. Ulusal Düzenlemeler

Enerji performans sözleşmelerinin yasal dayanağını teşkil eden çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklar şu şekildedir:

2.2.1. Anayasa (m.56)

Yukarıda belirtildiği üzere, enerji performans sözleşmeleri, enerji verimlilik düzenlemeleri içerisinde, enerji verimliliği sağlanması adına önemli bir araç olarak düzenlenmektedir. Enerji verimliliği ise, çevrenin korunması amacıyla elde edilmesi arzulanan bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, Anayasa'nın “Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması” başlıklı 56.maddesinde, “(1) Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. (2) Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir” şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Bu hüküm, “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” başlığı altında düzenlenmekle birlikte, vatandaşlara sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı verilirken hem Devlet'e hem vatandaşlara çevreyi koruma ödevi getirilmiştir. Hal böyle iken, enerji verimliliğine ilişkin mevzuatın ve dolayısıyla enerji performans sözleşmelerinin Anayasa m.56'dan temellendiğini belirtmek yerinde olacaktır.

2.2.2. Enerji Verimliliği Kanunu

5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'nun amacı Avrupa Birliği düzenlemeleri ile paralellik arz eden bir şekilde, çevrenin korunması, israfın önlenmesi, tasarruf sağlanması, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün azaltılması ve enerjinin etkin kullanımı ile verimliliğin sağlanması şeklindedir. Enerji Verimliliği Kanunu'nda “enerji performans sözleşmesi” kavramı yer almıyor olsa da, bu sözleşmelerin aşamalarından bir tanesini teşkil edebilecek “uygulama anlaşması” kavramı bulunmaktadır. Kanun'a göre, uygulama

¹⁶ Murafa, Corina, “The energy performance contract - key towards energy efficiency in Europe?”, Proceedings of the 11th International Conference on Business Excellence, 2017, s.104.

anlaşmaları, *“Etüt çalışmaları ile belirlenen önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla şirketlerin yaptıkları anlaşmaları”* ifade etmektedir. Bu hükümde “şirketler” vurgusu dikkat çekmekle birlikte, Kanun kapsamında “şirketler”, *“Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar ile yaptıkları yetkilendirme anlaşması çerçevesinde, enerji verimliliği hizmetlerini yürütmek üzere yetki belgesi verilen enerji verimliliği danışmanlık şirketlerini”* işaret etmektedir. Görüldüğü üzere, enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilecek şirketler, Kanun’da gösterilen usule uygun olarak yetkilendirme belgesi almış Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketleri’dir. Enerji verimliliği hizmetleri ise, Kanun lafzına göre, enerji verimliliği konusunda danışmanlık, eğitim, etüt ve uygulama hizmetlerini kapsamaktadır. Ancak Kanun Koyucu, enerji verimlilik hizmetlerini tanımlamış olmasına rağmen, diğer taraftan, “Enerji Yönetimi” şeklinde bir kavram kullanmıştır. Bu kavram, *“Enerji kaynaklarının ve enerjinin verimli kullanılmasını sağlamak üzere yürütülen eğitim, etüt, ölçüm, izleme, planlama ve uygulama faaliyetlerini”* ifade etmektedir.

Aşağıda detaylı bir şekilde açıklanacağı üzere, enerji performans sözleşmeleri Kanun’da kullanılan “Enerji Yönetimi” kavramında yer alan eğitim, etüt, ölçüm, izleme, planlama ve uygulama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Ancak bu kavram kullanılırken, “Enerji Verimliliği Hizmetleri” denilmek suretiyle, enerji verimliliği konusunda danışmanlık, eğitim, etüt ve uygulama hizmetleri anlaşılır denilmesi, kanımızca bir ikilik yaratmaktadır. Ayrıca, Kanun’a göre “Enerji Yönetimi” ve “Enerji Verimliliği Hizmetleri” dahilinde yalnızca “uygulama” kısmını içeren “Uygulama Anlaşmaları” kavramına yer verilirken enerji performans sözleşmelerinin adının geçirilmemesi hatalı olmuştur.

Diğer taraftan, enerji verimliliği hizmetlerinin yalnızca yetkilendirilmiş şirketlerce gerçekleştirilebileceği belirtilirken, Kanun lafzına göre enerji verimliliği hizmetlerinden daha kapsamlı olduğu anlaşılan enerji yönetimi şeklinde bir kavram ortaya atılması ve kavramın enerji verimlilik hizmetlerine bağlanmamış olması da enerji yönetimi hizmetlerinin ifası için şirket olmaya ve yetkilendirilmiş olmaya gerek duyulup duyulmadığı sorusunu gündeme getirmektedir.

Dolayısıyla, Kanun’un güncel hale getirilmesi adına, uygulama anlaşmaları yerine enerji performans sözleşmelerinin açık bir biçimde Kanun’da yer alması, enerji verimliliği hizmetleri ve enerji yönetimi kavramları arasındaki ikilik giderilmelidir. Enerji performans sözleşmelerine ilişkin tanım verilmek suretiyle Avrupa Birliği’nde yaşanan sorunlar ve getirilen çözümler de göz önünde bulundurularak yapılacak açıklayıcı düzenlemeler ardından, enerji performans sözleşmelerinin kullanımının artacağı söylenebilecektir.

2.2.3. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

Enerji verimliliği alanında yayınlanmış tek Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 14.03.2019 tarihli ve 819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı’dır. Bu Kararname Enerji Verimliliği Kanunu’nun 8.maddesine ilişkin olup gönüllü anlaşma destek bedeli ve enerji gideri oranının belirlenmesi amacıyla yayınlanmıştır. Kararname ilk nazarda yalnızca gönüllü anlaşmalara ilişkin gözükse de uygulama anlaşmalarına dair destek oranında da değişiklik yapmaktadır. Uygulama anlaşmalarına yukarıda değinilmiş olmakla birlikte, gönüllü anlaşmalar, endüstriyel işletmelerin üç yıl içerisinde enerji yoğunluklarını yüzde on oranında azaltmayı taahhüt ederek Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü ile yaptıkları anlaşmaları ifade etmektedir.

2.2.4. Yönetmelikler

Bu başlık altında dayanağını Enerji Verimliliği Kanunu'ndan alan Yönetmelikler ele alınacaktır:

- **Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik**

Bu Yönetmelik, 27 Ekim 2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olup tamamıyla 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'na dayandırılmıştır. Bu Yönetmelik kapsamında, Kanun'da verilen tanımlamalar biraz daha açık bir biçimde düzenlenmiştir. Ne var ki, bu Yönetmelik'te de "enerji performans sözleşmeleri" henüz tanımlanmış değildir. Ancak Kanun'dan farklı olarak, "Projelerin uygun şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak üzere verilen hizmetler" danışmanlık olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Kanun'dan farklı olarak "Enerji Verimliliği Hizmetleri" tanımı genişletilerek, "Enerji verimliliğini artırmak üzere enerji yöneticisi eğitimi, etüt ve verimlilik artırıcı proje hazırlama, proje uygulama ve danışmanlık hizmetleri" şeklinde ifade edilmiş, "Enerji Yönetimi" tanımı ise aynı tutulmuştur.

Bu Yönetmelik'te verilen "Uygulama Anlaşması" tanımlaması ile ise, enerji performans sözleşmeleri, adı aynı şekilde geçirilmiş olmasa da, nitelendirilmiştir. Bu tanımda, "Etüt çalışmaları ile belirlenen önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla, proje uygulamasının enerji tasarruf miktarı garanti edilmek suretiyle gerçekleştirilmesi için şirketler ile endüstriyel işletmelerin veya binaların yönetimleri arasında yapılan anlaşma" denilmek suretiyle, "enerji tasarruf garantisi" bu sözleşmelerin tanımına alınmıştır.

- **Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği**

Bu Yönetmelik 5 Aralık 2008 tarihinde yayınlanmış ve yayın tarihinden bir yıl sonra yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik'te enerji performans sözleşmelerine veya Kanun deyimini ile uygulama anlaşmalarına ilişkin bir düzenleme mevcut olmayıp Yönetmelik'in temel amacı "... yeni ve önemli oranda tadilat yapılacak mevcut binalar için minimum enerji performans gereklerinin belirlenmesini, yenilenebilir enerji kaynaklarının uygulanabilirliğinin değerlendirilmesini, ısıtma ve soğutma sistemlerinin kontrolünü, sera gazı emisyonlarının sınırlandırılmasını, binalarda performans kriterlerinin ve uygulama esaslarının belirlenmesini ve çevrenin korunmasını" sağlamak şeklindedir. Ancak yukarıda yer verildiği üzere, uygulama anlaşmalarının bina yönetimleri ile yapılabileceği öngörülmüştür. Hal böyle iken, Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliğinde, enerji verimliliğinin sağlanmasında en önemli araçlardan olan enerji performans sözleşmelerine yer verilmemesi kanımızca eksiklik arz etmektedir.

- **Enerji Verimliliği Denetim Yönetmeliği**

Enerji Verimliliği Kanunu'nun 10.maddesi çerçevesinde Kanun'da öngörülen yükümlülükler ve sorumluluklara aykırı davranılması halinde uygulanacak olan idari para cezaları düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik'te de Kanun'da yer alan yükümlülük ve sorumluluklara uyulup uyulmadığının denetlenmesi usul ve esasları yer almaktadır. Kanun kapsamında uygulama anlaşması veya enerji performans sözleşmesi yapılması ve ifa edilmesi hususunda bir zorunluluk öngörülmediğinden bu Yönetmelik'ten yalnızca bilgi amaçlı bahsedilmektedir.

2.2.5. Kararlar, Tebliğler ve Genelgeler

• Enerji Verimliliği Strateji Belgesi 2012-2023

Yüksek Planlama Kurulu'nun 20.02.2012 tarih ve 2012/1 sayılı Kararı ile Enerji Verimliliği Strateji Belgesi 2012-2023'ün kabul edilmesine karar verilmiştir. Enerji performans sözleşmelerine ise, bu Belge kapsamında yalnızca SA-06/SH-01/E-04 kapsamında "*Kamu kesimine ait bina ve tesislerde verimlilik artırıcı uygulamaların Enerji Performans Sözleşmeleri ile gerçekleştirilmesi*" için düzenlemeler yapılacağı öngörülmüştür.

• Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı 2017-2023

Yüksek Planlama Kurulu'nun 29.12.2017 tarih ve 2017/50 sayılı Kararı ile Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı 2017-2023'ün kabul edilmesine karar verilmiştir. Bu Eylem Planı çerçevesinde enerji verimliliğinin artırılması ve hızlandırılması için teknik, hukuki ve finansal hususları içerir bir kılavuz hazırlanacağı, bu şekilde tüketicilerin enerji verimliliği hizmet sektöründen en üst derecede faydalandırılmasının amaçlandığı, enerji verimliliği danışmanlık şirketlerinin faaliyetlerinin standart hale getirileceği, enerji performans sözleşmeleri için ise sigorta sistemini de içerecek şekilde örnek proje ve sözleşme şablonları oluşturulacağı kararlaştırılmıştır. Bunun yanında, mevcut kamu binalarında enerji performansının iyileştirilmesi için enerji performans sözleşmelerinin kullanılacağı belirtilmiştir. Son olarak da, aydınlatmada enerji verimliliği sağlanması adına enerji verimliliği danışmanlık şirketleri ile enerji performans sözleşmesi yapılmasının özendirileceği ifade edilmiştir.

• Kamu Binalarında Enerji Tasarrufu ile İlgili 2019/18 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

Bu genelge 16 Ağustos 2019 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Genelge ile, Enerji Verimliliği Kanunu'na göre enerji yöneticisi görevlendirmekle yükümlü olan kamu binalarının 2023 yılı sonuna kadar asgari %15 enerji tasarrufu sağlaması hedefi konulmuştur.

• Kamuda Enerji Performans Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından çıkarılan ve 15 Nisan 2021 tarihinde yürürlüğe giren bu Tebliğ, doğrudan doğruya kamu kesiminin enerji verimliliği sağlamak adına yapacakları enerji verimlilik sözleşmelerinin nasıl ihale edileceği, hangi sözleşme taslağı üzerinden akdedileceği, sözleşme hazırlık aşaması, sözleşmenin uygulanması aşaması, yapılacak yatırım, yapılacak ölçümlerin esasları gibi temel hususları düzenlemektedir. Türkiye uygulaması açısından enerji performans sözleşmelerine ilişkin tanım ilk kez bu Tebliğ kapsamında verilmiştir. Bu tanıma göre enerji performans sözleşmeleri, "*Uygulama projesi sonrasında sağlanacak enerji tasarruflarının garanti edilmesi ve yapılan harcamaların uygulama sonucu oluşacak tasarruflarla ödenmesi esasına dayanan sözleşme*" ifade etmektedir.

Tebliğ'de öngörülen ihale sürecine bakıldığında, Etüt Raporu'nu idarenin hazırlayacağı, Etüt Raporu'na dayanılarak hazırlanacak Proje'nin de ihale tarafından belirleneceği ve isteklilerden Tebliğ'in 9/5.maddesi hükmüne göre, en yüksek Net Bugünkü Değeri (NBD – Tasarruf konusu yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağladığı gelirin bugünkü değerinden, proje giderlerinin bugünkü değerinin düşülmesi ile elde edilen fark) teklif edene, bu değerler iki teklifte de aynı ise, en kısa sözleşme süresini teklif edene, eğer süreler iki teklifte de aynı ise, uygun teklif

idareye sağlanacak net faydanın NBD'si üzerinden açık artırma yöntemi ile kazanana bırakılacaktır.

Belirtmek gerekir ki, enerji performans sözleşmelerinde en çok önem arz eden nokta, Etüt Raporu'nun ve Proje'nin hazırlanması aşaması olarak değerlendirilebilir. Zira, Etüt Raporu ile, mevcut enerji tüketimi, tasarruf potansiyeli, ölçüm esasları, tasarruf oranı, tasarruftan kazanılacak miktar, yatırımın dönme süresi, tasarrufların hangi yöntemlerle ve önlemlerle sağlanabileceği, sahada yapılması gerekli yatırımın bedeli gibi temel hususlar yer alırken; Proje'de ise, genel olarak Etüt Raporu ile belirtilen hususların uygulama alanına nasıl aktarılacağı, yapım-inşaat süresi, alımı yapılacak ekipmanlar, ekipmanların bakımı-onarımı, projenin yönetimi gibi hususlar yer almaktadır. Tebliğ incelendiğinde ise, hem Etüt Raporu'nun hem de Proje'nin ihale öncesinde idare tarafından hazırlanacağı veya hazırlatılacağı öngörülmüştür. Hal böyle iken, idarenin kendisine yalnızca kendi belirlediği plana uyacak ve tasarruf garantisi verecek bir yüklenici aradığı anlaşılmaktadır. Bu şekilde yüklenicileri birbirinden ayıracak uzmanlık, enerji verimliliği üzerinde değil, daha verimli ve daha ucuz ekipman bulma ve bunları ucuz işçilik ile sahaya uygulama üzerinde olacaktır.

Diğer taraftan, Tebliğ'deki hükümlerin incelemesinden enerji performans sözleşmesi için öngörülen aşamaların, Enerji Etüdü ve Etüt Raporu, Teklif Uygulama Dönemi, Kabul, İzleme-Doğrulama Dönemi şeklinde olduğu görülmektedir. Tebliğ'de yükleniciye taahhüt ettiği tasarruf garantisinin %70'ini sağlama yükümlülüğü getirilmiş olup bu oranın altında tasarruf sağlanması halinde yükleniciye ödeme yapılmayacağı, birbirini takip eden şekilde üç kere on iki aylık dönemde bu oran sağlanamazsa yüklenici tarafından yatırılan teminatın irat kaydedileceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda, isteklilerin kendilerinin yapmadığı enerji etüdüne, bu etüde göre başkası tarafından hazırlanan rapora ve projeye dayanarak bir enerji tasarruf oranı taahhüdünde bulunması ve bunun %70'i gibi yüksek bir enerji tasarruf garantisi vermesi; enerji verimliliği alanında aranan uzmanlığın daha ucuz ve daha verimli ekipman tedariki olması genel itibarıyla enerji verimliliği ilke ve esasları ile uyumsuzluk teşkil etmektedir. Kanımızca olması gereken sürecin başından sonuna kadar, yani enerji etüdü, enerji etüdü raporu, proje, garanti edilen tasarruf oranı, tasarruf paylaşımı metodu, finansman, ekipman alımı, yapım-inşaat, bakım-onarım gibi hususların istekliler tarafından teklif edilmesi ve ihalenin Kamu İhale Kanunu'nda yer alan usul ve esaslara göre yaklaşık maliyet ve sair hususlar gözetilerek bir istekli üzerine bırakılması şeklinde olmasıdır.

3. BÖLÜM

Enerji Performans Sözleşmeleri

3.1. Genel Olarak Enerji Performans Sözleşmeleri

Enerji Performans Sözleşmeleri (Bundan sonra "EPS" olarak anılacaktır), konu edildiği sahada yapılacak enerji etüdüne, bu etüde göre hazırlanacak enerji etüdü raporuna ve bütün bu hususlar dayanak alınarak ortaya konulacak maliyeti, finansmanı, yapım-inşaatı, bakım-onarımı ve yönetimi kapsayan projeye bağlı olan; bir tarafında Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi (Bundan sonra "Şirket" olarak anılacaktır) ve diğer tarafında endüstriyel bir işletme veya binanın yer aldığı, belirli bir tasarruf oranının garanti edildiği veya proje ile elde edilecek tasarrufun paylaşılmasını öngören, proje maliyetlerinin elde edilecek tasarruf getirileri ile

karşılanması planını içeren¹⁷ enerji verimliliği ve tasarruf amacıyla yapılan uzun vadeli bir sözleşmedir.¹⁸

Enerji Verimliliği Kanunu çerçevesinde, her Şirket'in EPS yapması mümkün değildir. Bir Şirket'in EPS kapsamında enerji verimlilik hizmetleri sunması için yetkilendirilmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte, EPS'lerin işveren tarafının kamu veya özel kesimde faaliyet gösteren endüstriyel işletmeler ile ticari veya ticari olmayan bina yönetimleri olması mümkündür. Detaylı bir şekilde ele alınacağı üzere, EPS'lerin Tasarruf Paylaşım ve Tasarruf Garantili olmak üzere iki temel çeşidi ve diğer çeşitleri bulunmaktadır. EPS'lerin çeşidini değiştiren ise, tasarrufun garanti edilip edilmemesinden veya tasarrufun nasıl paylaşılacağından ziyade finansman ve yatırım maliyetlerinin hangi tarafça karşılanacağı hususudur.

EPS'ler ile mevcut enerji kullanımının, kullanılmayan ekipmanın kapatılması, gerektiğinden fazla kullanılmaması, kullanımın uyarlanması, mevcut ekipmanın güçlendirilmesi veya daha verimli ile değiştirilmesi suretiyle azaltılması amaçlanmaktadır.¹⁹ EPS'ler ile şirketlerden beklenen enerji verimliliğine ilişkin uzmanlık ve deneyimi ile sürecin başı olan enerji etüdünün yapılmasından, projenin sahaya uygulanması ve sözleşme süresi sonuna kadar projenin yönetiminin gerçekleştirilmesi ile enerji tasarrufu sağlanmasıdır. Bu sözleşmeleri cazip kılan husus, elde edilen tasarruf ile proje maliyetinin sözleşme süresinde çıkarılabilmesi ve sözleşme süresi sonrasında da tasarruf elde edilebilmesidir. Hangi EPS türü olursa olsun, Şirket'in projeden daha çok getiri elde etmesi proje ile sağladığı verimlilik ve tasarrufa bağlıdır. Hal böyle iken, EPS'lerin bedel odaklı değil, sonuç odaklı olduğu söylenebilecektir.²⁰

Bu kapsamda, EPS'lerde tarafların getiri sağlaması, sözleşme öncesi dönem için hesaplanan başlangıç enerji maliyetleri ile EPS'nin sahaya uygulanması ile harcanan enerji maliyetleri arasındaki farka bağlıdır.²¹ EPS'nin sahaya uygulanması ile harcanan enerji maliyetleri ne kadar başlangıç enerji maliyetlerinin altında kalırsa, taraflar o kadar getiri elde edebilecektir. Görüldüğü üzere EPS'ler açısından başlangıç enerji maliyetlerinin doğru belirlenmesi, projenin sahaya etkin bir şekilde uygulanması ve tasarrufların doğru bir şekilde gözlemlenmesi ve ölçülmesi hayati önem taşımaktadır.

3.2. Hukuki Niteliği

EPS'ler matematiksel, istatistiksel, mühendislik ve mimarı uzmanlık gerektiren sözleşmelerdir. Yukarıda ele alındığı üzere, EPS'nin uygulanacağı saha üzerindeki enerji kullanımlarına ilişkin hesaplamalar yapılmakta, bu hesaplamalarda mevsim faktörü göz önünde bulundurularak günlük, aylık ve yıllık bazda kullanım istatistikleri dikkate alınmakta, enerji maliyetlerini düşürücü önlemler önerilmekte, elde edilecek tasarruf ile proje finansmanına ilişkin

¹⁷ Murafa, Corina, "The energy performance contract - key towards energy efficiency in Europe?", Proceedings of the 11th International Conference on Business Excellence, 2017, s.104.

¹⁸ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 20.

¹⁹ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 8.

²⁰ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 21.

²¹ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 29-31.

planlamalar yapılmakta, enerji etüdü oluşturulduktan sonra yapım aşamasında mühendislik ve mimari uzmanlık gerekmektedir. Bütün bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sebebi, işveren tarafın enerji maliyetlerini düşürmek, ortaya çıkan enerji tasarrufundan sözleşme süresinde proje finansmanının karşılanması ve Şirket'in kazanç sağlamasıdır. Bu bağlamda işveren tarafa enerji maliyetlerinin düşürülmesi çerçevesinde bir iş görülmektedir.

Hukukumuzda "iş görme" kavramından bahsedildiği zaman, eser sözleşmeleri ve vekalet sözleşmeleri akla gelmektedir. Ancak iş görmeye dayalı bir sözleşmenin vekalet sözleşmesi mi olduğu yoksa eser sözleşmesi mi olduğu hususunun tespit edilmesi için vekalet sözleşmesi ve eser sözleşmesi hükümlerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda vekalet sözleşmesi Türk Borçlar Kanunu'nun 502.maddesinde yer aldığı üzere, "*Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemi yapmayı üstlendiği sözleşmedir*" şeklinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte eser sözleşmesi TBK m.470'te "*Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*" şeklinde düzenlenmiştir.

Söz konusu hükümler incelendiğinde, her iki türde de "iş görme" hususunun ön planda olduğu görülse de, eser sözleşmelerine ilişkin hükümde "bir eserin meydana gelmesi" kavramının ve bunun karşılığında ödenecek "bedel" kavramının ön plana çıktığı görülmektedir.²² Hal böyle iken, "eser"; "sonuç taahhüdü" ve "bedel" kavramlarının ele alınması EPS'lerin eser sözleşmesi mi yoksa vekalet sözleşmesi mi olduğunun belirlenmesinde yol gösterici olacaktır.

Doktrinde değerlendirildiği üzere, eser bir insan emeğinin ürünü olup bir şeyin eser olarak nitelendirilmesi için sonucun mutlaka fiziki bir varlığının bulunması şart görülmemektedir.²³ Bununla birlikte, "eser" kavramı hukuki niteliği ayırt etmede tek başına yeterli olmayıp bir "sonuç taahhüdünün" bulunup bulunmadığının da değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Bu kapsamda, işveren tarafından verilen işin belirli olması, sonucun önceden objektif ve net bir şekilde ortaya konulabilir olması, diğer bir ifade ile sonuç tasarısı ile gerçekte ortaya çıkan sonuç arasında karşılaştırmanın yapılabilir olması gerekmektedir.²⁴ Peşinen belirtmek gerekir ki, sonuç taahhüdü yüklenicinin vermiş olduğu bir taahhütten ziyade eserin niteliğine bağlı bir husustur. Bu sebeple, "*Yüklenicinin yapabileceği bütün işleri yapmasına rağmen sonucun salt bu emek neticesine bağlı olmaması, bir başka ifadeyle sonucun yine de kesin olmaması ihtimalinde artık eser sözleşmesine konu edilebilecek bir edimden söz etmemek gerekir*".²⁵

Son olarak, vekalet sözleşmesi ve eser sözleşmesi arasındaki temel bir fark olan bedel unsuru göz önünde bulundurulmalıdır. Eser sözleşmelerine ilişkin yukarıda yer verilen düzenleme gereği "bedel" bulunmayan sözleşmelerin eser sözleşmesi olamayacağı belirtilmekle beraber,

²² Kürşat, Zekeriya, "Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü", ÜHFMC. LXVII, S.1-2, 2009, 145,146

²³ Kürşat, Zekeriya, "Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü", ÜHFMC. LXVII, S.1-2, 2009, 149; Çelik, Ahmet Çelik, Eser Sözleşmesi (Yapım, Bakım, Onarım ve Yükümlenim Sözleşmeleri), <https://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/eser-sozlesmesi-yapim-bakim-onarim-ve-yukumlenim-sozlesmeleri.htm>, s.11.

²⁴ Hudatlı Orhan, Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdünün Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, 2016, Ankara s.9; Kürşat, Zekeriya, "Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü", ÜHFMC. LXVII, S.1-2, 2009, s.151.

²⁵ Kürşat, Zekeriya, "Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü", ÜHFMC. LXVII, S.1-2, 2009, s.151

“bedel” öngören sözleşmeler açısından nasıl bir karşılaştırma yapılması gerektiği gündeme gelecektir. Doktrinde ele alındığı üzere, iki sözleşme türünün ayırt edilmesinde sözleşme ile ortaya çıkan sonucun maddi yarar sağlayacak nitelikte olması veya ekonomik değer taşıması gerektiği değerlendirilmektedir.²⁶

Bütün bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda EPS'ler işveren adına enerji tasarrufu sağlanması için bir iş görme niteliğinde olup; EPS'ler ile işverene ait sahada enerji tasarrufunun sağlanması için kullanılmayan ekipmanın kapatılması, gerektiğinden fazla kullanılmaması, kullanımın uyarlanması, mevcut ekipmanın güçlendirilmesi veya daha verimlisi ile değiştirilmesi şeklinde fiziki bir eser meydana getirilmektedir. Yukarıda ele alındığı üzere, eser sözleşmelerinin ayırt edici diğer bir niteliği “sonuç taahhüdü” olmakla birlikte; EPS'lerin özü işverenin enerji tasarrufu sağlamasıdır. Diğer bir ifade ile EPS'lerde Şirket sahada yapmayı üstlendiği eser ile enerji tasarrufunun sağlanması sonucunu taahhüt etmektedir. Sahada enerji tasarrufunun sağlanıp sağlanmadığı hususu EPS'lerin düzgün ifa edilip edilmediği noktasında belirleyici olacaktır. Son olarak ise, EPS'lerde Şirket'lerin sahada oluşturmayı üstlendiği eser karşılığında ortaya çıkacak enerji tasarrufundan bedel almaları öngörülmektedir. Her ne kadar, bazı EPS türlerinde Şirket'in taahhüt ettiği tasarruf oranını sağlayamaması halinde herhangi bir bedele hak kazanamaması ve hatta işvereni belirli bir oranda tazmin etmesi gerektiği öngörülmekte ise de, bu hususun Türk Borçlar Kanunu'nun ayıptan sorumluluk hükümleri kapsamında 277/1-2.maddesinde ön görülen “*Satılan alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme*” hakkı olarak değerlendirilmesi mümkün olacaktır. Bütün ele alınanlar ışığında ise, EPS'lerin eser sözleşmesi hukuki niteliğinde olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

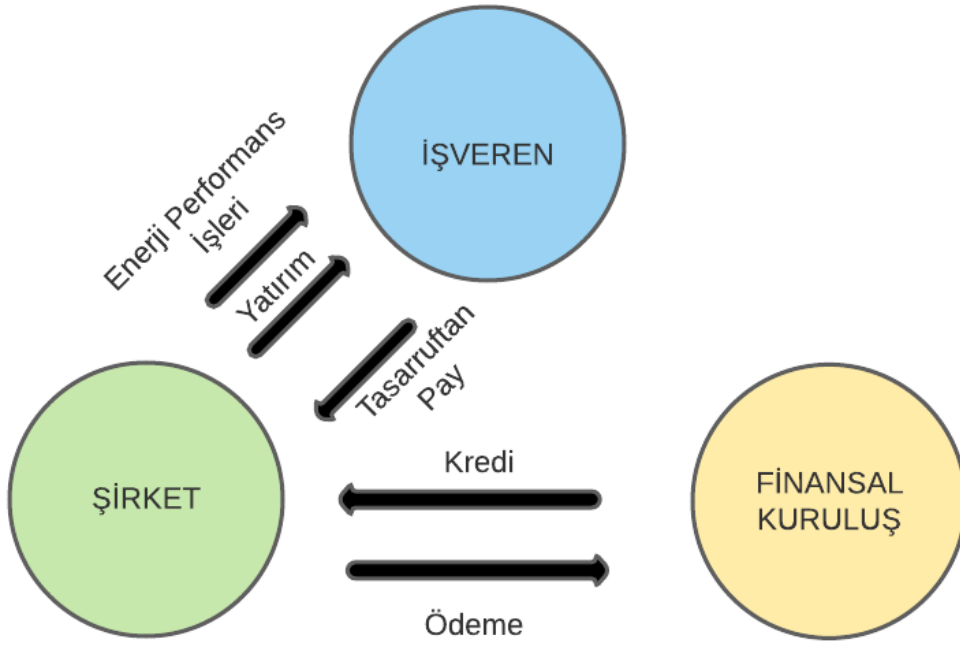
3.3. Türleri

3.3.1. Tasarruf Paylaşımli EPS (Shared Savings)

Tasarruf Paylaşımli EPS'lerde Şirketler, enerji etüdü raporu ile tasarım ve yapım projesi kapsamında yatırım ve finansmanı üstlenmeyi kabul eder. Yatırımın sahaya uygulanması ile elde edilecek tasarruf miktarı taraflar arasında belirlenen oran üzerinden paylaşılır. Şirketler, tasarruftan aldıkları oran ile birlikte yatırım maliyetlerini karşılamayı ve getiri elde etmeyi hedefler. Bu türde, İşveren tarafının üstlendiği risk daha az olduğundan, tasarruftan alacağı pay da nispeten daha az olur. Bu EPS çeşidinde, İşveren tarafına tasarruf garantisi verilmesi gerekmediği bir an için düşünülse dahi, Şirketlerin finansman elde etmek için başvuracağı kuruluşların kredi ödemesini garanti almak adına EPS'de tasarruf garantisi görmek isteyebileceği değerlendirilebilir.²⁷

²⁶ Hudatlı Orhan, Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdünün Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, 2016, Ankara s.19; Kürşat, Zekeriya, “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, ÜHFM C. LXVII, S.1-2, 2009, s. 155.

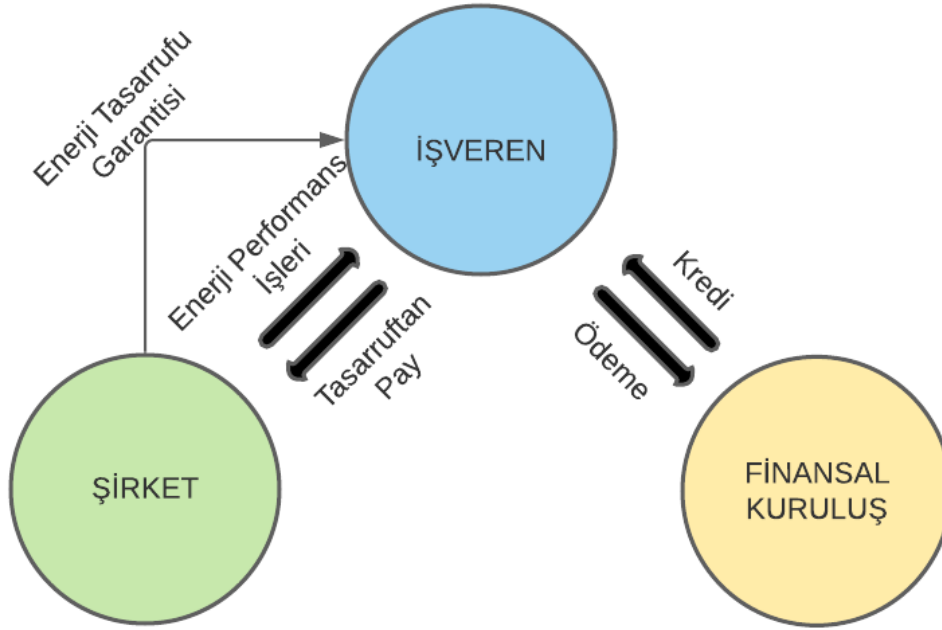
²⁷ Jensen R. Henrik, “Energy Performance Contracting Guidebook”, Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 23,24.

3.3.2. Tasarruf Garantili EPS (Guaranteed Savings)

Tasarruf Garantili EPS'lerde, Şirketler tarafından hazırlanan Tasarım ve Yapım Projesi'nin finansmanı ve maliyeti İşveren tarafca üstlenilir. Bu türde, Şirketler bir nevi kendi projelerinin saha uygulanması halinde belirli bir oranda tasarruf sağlanacağını, bu oranın altında tasarruf sağlanması halinde aradaki farkı tazmin edeceklerini taahhüt etmektedir. Sözleşmeden kaynaklı risklerin İşveren tarafca üstlenildiği göz önünde bulundurulduğunda tasarruf garantisi bu türün olmazsa olmazı haline gelmektedir. Bu türün, finansmanı ve yatırımı daha ucuz bir şekilde sağlaması mümkün olan kuruluşlarca tercih edildiği görülmektedir.²⁸

²⁸ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 21,22.

3.3.3. Diğer Türler

- Önce Ödemeli EPS (First Out)

Bu EPS çeşidinde, yatırım maliyetlerinin ve finansmanın Tasarruf Paylaşımli EPS’de olduğu gibi Şirketler tarafından üstlenmesi söz konusudur. Ancak, bu türde sözleşme süresi boyunca elde edilen tasarruflar belirli bir pay oranında paylaşılmamakta, tasarruflar önce yatırım ve finansman maliyetleri ile Şirketin ücretinin ödenmesi için Şirket tarafından alınmaktadır. Sözleşme süresi sona ermeden ücret ve maliyetlerin çıkması halinde tasarrufların belirli bir oran üzerinden paylaşılacağı kararlaştırılabileceği gibi sözleşme süresi sonunda mahsuplaşma yoluna da başvurulabilir. Bu türde risk, Şirketin ortaya koyduğu proje ile elde edilen tasarrufların bu maliyetleri karşılayamaması şeklinde olacaktır.²⁹

- Tedarik Esaslı EPS (Supply Contract)

Tedarik Esaslı EPS’de diğer türlerden farklı olarak, İşverene ait EPS uygulanacak sahanın enerji yönetimini Şirket gerçekleştirmektedir. Sahadaki ısıtma, aydınlatma, havalandırma ve sair enerji hizmetlerini Şirket İşverene sağlayacak olup İşverenin kendisine ait sahanın enerji tesisleri üzerinde hakimiyeti sözleşme süresi boyunca Şirkete geçmektedir. Şirketlerin bu EPS türünde başlangıç enerji maliyetinden düşük bir ücret karşılığında İşverene enerjiyi kullandırması, bu ücretin altında enerji maliyeti yaparak getiri sağlaması gerekmektedir.³⁰

²⁹ Negra Dal Fabe Ombretta, The Energy Performance Contract, 8 Mart 2021, <https://www.ablglobal.net/articles/home/show/1562/The-Energy-Performance-Contract>.

³⁰ Jensen R. Henrik, “Energy Performance Contracting Guidebook”, Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 25.

3.4. Tarafların Hakları, Borçları ve Yükümlülükleri

Şirketlerin EPS kapsamındaki borçları ve yükümlülükleri şu şekilde sıralanabilecektir: Ön inceleme, tespit ve raporlama faaliyetlerini gerçekleştirme, enerji etüdü raporu oluşturma, tasarım ve yapım projesi hazırlama, projenin sahaya uygulanmasını gerçekleştirme, EPS çeşidine göre finansman sağlama veya yatırım maliyetini üstlenme, belirli bir enerji tasarruf oranı garantisi verme, saha çalışanlarına-kullanıcılarına enerji verimliliği eğitimleri verme, sözleşme süresi boyunca projeyi yönetme, ekipmanların bakım ve onarımını yapma, şeffaf bir şekilde gözlemlene sürecini yönetme, ölçüm ve doğrulama faaliyetlerini yerine getirme.³¹ Şirketlerin hakları ise, EPS öncesi aşamada ve EPS sırasında İşveren tarafından engellenmemeyi talep etme, kendisine bilgi ve belge sağlanmasını talep etme, kararlaştırılan ölçümler sonucu hak ettiği ücreti talep etme şeklinde sıralanabilecektir. Bu kapsamda, Şirketlerin borçları ve yükümlülükleri Şirketlerin ileri sürebileceği hakları oluşturmakla birlikte, Şirketlerin hakları da İşverenlerin borçlarını teşkil edecektir.

3.5. Sözleşme Süreçleri

3.5.1. Ön inceleme, Tespit, Raporlama Süreci (Due Diligence)

Bu aşama mevzuatta yer aldığı şekilde, enerji etüdünün yapıldığı ve enerji etüt raporunun hazırlandığı aşamadır. Ancak kapsamlı inceleme ve tespitleri gerektiren enerji etüdünden önce sahada ön inceleme yapılması yararlı olacaktır. Ön inceleme yüksek uzmanlık gerektirmeyen bir faaliyet olup kuruluşların kendilerince de yapılması mümkündür. Ön inceleme ile birlikte, mevcut enerji kullanımına ilişkin faturalar, mevcut ekipmanların kullanım şekilleri ve yılı değerlendirilerek enerji etüdünün yapılmasına gerek olup olmadığı ortaya konulabilir. Enerji etüdüne geçildiğinde ise, faturalar ile birlikte, sahada aylık olarak harcanan enerji miktarı, ekipmanların spesifik olarak harcadığı enerji miktarları, sahanın ve ekipmanların detaylı kullanım şekilleri, enerji tasarruf potansiyelleri ile elde edilebilecek tasarruf miktarları, ölçüm esasları, yatırımın maliyetinin geri alınması için beklenen süre, yatırımın olası maliyetleri ortaya konulur. Enerji etüdü neticesinde hazırlanacak rapor, yatırımın yapılıp yapılmaması kararında esas teşkil edecek nitelikte olmalıdır.

3.5.2. Tasarım ve Yapım Projesinin Oluşturulması

Ön inceleme, tespit ve raporlama sürecinden sonra, enerji etüt raporu ile ortaya konulan enerji tasarruf potansiyelinin ve bunun elde edilmesi için gerekli uygulamaların nasıl sahaya uygulanacağı Tasarım ve Yapım Projesi ile belirlenir. Bu proje kapsamında yapılacak alımlar, yapım-inşaat süresi, inşaat sonrası bakım-onarım, projenin yönetilmesi ve ödemelere ilişkin usul ve esaslar yer alacaktır. Bu proje ile veya enerji etüdü raporu ile birlikte beklenen tasarruf oranı ve garanti edilen tasarruf oranı belirtilebilir.

3.5.3. Kabul ve Sözleşmenin İmzalanması

Tasarım ve Yapım Projesi'nin kabul edilmesinin ardından EPS'nin imzalanması aşamasına geçilerek tespit edilen hususlar ve proje sözleşmeye bağlanır. Sözleşmenin esaslı unsurları enerji etüdü raporu ve proje ile büyük ölçüde tamamlanacak olup projenin sağlıklı ve etkin bir

³¹ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 17.

şekilde uygulanması için tarafların hak ve yükümlülüklerine yer verildikten sonra cezai şart, uyuşmazlıkların çözümü ve diğer tali hususlara sözleşmede yer verilebilir.

Belirtildiği üzere, finansman ve yatırımın hangi taraf üzerinde olduğu EPS'nin çeşidi açısından belirleyici olup; daha önceki aşamalarda belirlenmemişse, sözleşme görüşmeleri sırasında finansmanı ve yatırımı kimin üstleneceği kararlaştırılabilir. Taraflar açısından belirli bir tasarruf oranının belirlenmesi de bu aşamada söz konusu olabilir.

3.5.3. Projenin Yönetimi ve Gözleme

EPS'lere niteliğini kazandıran husus, bahsedildiği üzere, Şirketlerin sürecinden başından sonuna kadar aktif rol almasıdır. Bu sebeple, proje sahaya uygulandıktan sonra, sözleşme süresi sonuna kadar Şirketlerin projeyi yönetmesi, gerekli bakım-onarımları gerçekleştirmesi ve saha çalışanlarına-kullanıcılarına enerji verimlilik eğitimleri vermesi beklenmektedir.

Proje sahaya uygulandıktan sonra, projenin taahhüt ettiği tasarruf oranını sağlayıp sağlamadığı kararlaştırılan ölçüm ve izleme esasları çerçevesinde izlenmelidir. Gözleme, Şirketlerin EPS çerçevesinde alacakları ödemelerin belirlenmesinde esaslı unsur olup gözleme hükümlerinin eksiksiz olması taraflar arasında çıkabilecek itilafların önüne geçilmesi adına yararlı olacaktır.

Bu aşamada, projenin sahaya uygulanması ile elde edilen tasarruflar neticesinde Şirket'in ne kadar ödemeye hak kazandığı ortaya çıkacaktır. Enerji tasarrufunun hesaplanabilmesi için sabit değerlere ihtiyaç vardır. Bu sabit değer, EPS yapılmadan önce, sahada kullanılan enerji miktarları olarak ele alınabilecektir. Enerjinin niteliğine ve kullanım yerine göre saatlik, günlük veya aylık bazda bir hesap yapılması mümkündür. Başlangıç Enerji Tüketimi şeklinde belirtilebilecek bu kavrama, sayaç değerlerinin ele alınması ile ulaşılabilmektedir.³² Bu noktada, sayaç değerlerinin tek başına dikkate alınması yeterli olmayıp, iklim, kullanım alışkanlıkları, birim karşılığı bedel gibi unsurların da göz önüne alınması gereklidir.

Bir kez daha belirtmelidir ki, Başlangıç Enerji Tüketimi'nin doğru bir şekilde ortaya konulması sözleşmenin her iki tarafı için de hayati önem taşımaktadır. Zira, EPS'de Şirket'in hak kazanacağı ödeme miktarı da enerji tasarrufu sağlanıp sağlanmadığının anlaşılması da, EPS sonrası dönemde Başlangıç Enerji Tüketimi'nden ne kadar az enerji harcandığına göre belirlenecektir. Başlangıç Enerji Tüketimi'nin yüksek hesaplanması İşveren'in zararına olacak iken, bu değer düşük hesaplanması Şirket'in zararına olacaktır.

Bu aşamada yapılacak ölçümlerde uygulanacak hesaplama metodları sözleşme ilişkisinin başında kararlaştırılmalıdır. Ölçümler Şirket'in hak kazanacağı ödemeye esas teşkil edeceğinden, taraflar arasında bir uyuşmazlık çıkmasına sebep olması mümkündür. EPS'lerin uzun süreli sözleşmeler olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkması muhtemel sorunların hızlı bir şekilde çözülmesi oldukça yararlı olacaktır. Bu sebeple, ölçümlerin taraflardan bağımsız

³² Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 29.

bir kuruluşa bırakılması sözleşmenin sağlığı açısından taraflarca göz önünde bulundurulmalıdır.³³

3.6. Muhtemel Riskler ve Uygulamadan Örnek

3.6.1. Muhtemel Riskler

EPS'ler de ticari hayattaki her sözleşme gibi taraflar için çeşitli riskler teşkil etmektedir. Belirtildiği üzere, EPS'ler eser sözleşmesi niteliğinde, enerji tasarrufu sağlanması taahhüdünü içeren ve hatta kimi durumlarda tasarruf garantisinin bulunduğu sözleşmelerdir. Bununla birlikte, EPS'lerin türü yatırım maliyetlerinin ve finansmanın kim tarafından karşılandığına göre belirlenmektedir. Bu kapsamda temel riskin, harcanan maliyet ve finansman neticesinde tasarruf sağlanmaması olduğu söylenebilecektir. Diğer bir deyişle, bir tarafta maliyet ve finansmanı çıkaramama riski bulunurken bir tarafta enerji tasarrufu sağlanamaması riski bulunmaktadır. Somutlaştırmak gerekirse, her iki grup riskin de Şirket tarafından üstlenildiği durumda Tasarruf Paylaşımli EPS, finansman ve maliyetlerin İşveren tarafından üstlenilip tasarruf sağlayamama riskinin Şirket tarafından üstlenildiği durumda Tasarruf Garantili EPS söz konusu olmaktadır.

Her ne kadar, iki temel risk grubu varmış gibi gözükse de, EPS'lerde risklerin düğümlendiği nokta, enerji tasarrufunun sağlanıp sağlanmaması noktasındadır. Enerji tasarrufunun sağlanıp sağlanmadığı ise, Başlangıç Enerji Tüketim değerinin doğru bir şekilde ortaya konulması ile belli olacaktır. Bu değer tespit edilirken, iklim koşulları, kullanım alışkanlıkları ve birim enerji bedelleri doğru bir şekilde dikkate alınmalıdır. Bu unsurlar Başlangıç Enerji Tüketim miktarını doğrudan etkileyecek olup her zaman için değişimleri riski söz konusudur. EPS'lerde sözleşme süresinin üç yıldan fazla genellikle beş yıl ve üstü olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu risklerin hayati önem taşıdığı ortadadır.

Somutlaştırmak gerekirse, dört mevsim yaşanan bir bölgede yer alan alışveriş merkezi için yapılmış beş yıllık bir EPS'de kış mevsiminin üç ay değil de dört ay yaşanması hesapları oldukça olumsuz bir şekilde etkileyecektir. Bununla birlikte, aynı alışveriş merkezinin cazibesini yitirmesi, bölgedeki işyerlerinin kapanması gibi sebeplerle daha az kullanılması veya tam tersi şekilde bölgenin cazibe merkezi haline gelerek aynı alışveriş merkezinin artan şekilde daha çok kullanılması mümkündür. Bu durumda da yapılan hesaplamalar büyük oranda etkilenecektir. Diğer taraftan, enerji türlerine ilişkim birim karşılığı para miktarının enflasyon, arz ve talepteki değişiklikler, vergiler gibi sebeplerle değişmesi mümkündür.

Bu risklerin yanı sıra, teknolojiyen kaynaklı risklerin de söz konusu olabileceğini belirtmek gerekmektedir. Kullanılan ekipman sebebiyle planlanan enerji tasarrufunun gerçekleştirilememesi riski, kullanılan teknolojinin düşünülen kadar etkili olmaması ve ekipmanların sıklıkla arızalanarak işlevlerini yerine getirememesi de riskler arasındadır.³⁴

3.6.2. Risklerin Bertaraf Edilmesi

³³ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 35,36.

³⁴ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 32.

Makul karşılanacağı üzere, EPS akdedildiği sırada bütün bu risklerin tamamının öngörülmesi imkanı değildir. Dolayısıyla koruyucu bir mekanizmalar ile bu risklerin bertaraf edilmesi mümkündür.

Öncelikle, bu riskin bertaraf edilmesi adına Başlangıç Enerji Tüketim değerine esas teşkil edecek birim karşılığı para miktarlarının kararlaştırılması yararlı olacaktır. Ancak yine de, güncel enerji bedellerinin, taraflarca sabitlenen değerler çok altına veya çok üstüne çıkması söz konusu olabilecektir. Bu noktada da, sözleşmeye bir uyarılama maddesi konularak, güncel değerlerin sabit değerlerin belirli bir oranda altına veya üstüne çıktığında yeniden belirleme yapılacağı kararlaştırılabilecektir.

İklim hususundaki risklere gelindiğinde, bölgedeki mevsimsel değerlerin istatistiksel değerleri göz önüne alınarak, Şirketlerce iyi ve kötü senaryoların belirlenmesi ve taahhüt edilen tasarruf oranının belirli bir aralıkta sunulması yararlı olacaktır.³⁵

Kullanım alışkanlıklarına ilişkin olarak, İşveren'in kullanım alışkanlıkları ve dış kullanım alışkanlıkları şeklinde bir ayırım yapılarak İşveren bünyesindeki kullanıcıların alışkanlıkları gözlemlenmeli, kullanım konusunda enerji verimliliği bilinci olan ve olmayan ayırımına göre senaryolar üretilmeli; dış kullanım alışkanlıklarına noktasında sahanın sık kullanıldığı saatler ile varsa belirli bir plana bağlı kullanımlar dikkate alınmalıdır. Burada da, kullanım istatistiklerine ve trendlere bağlı olarak iyi ve kötü senaryolara göre taahhüt edilen tasarruf oranının belirli bir aralıkta sunulması yararlı olacaktır.

3.6.3. Uygulamadan Örnek

EPS'lerin hukuki düzenlemelerde yer bulması hususu 2010'lı yılların başlarına dayanmaktadır. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği'nin 2012/27/EU Direktifi'nin EPS'lerin ilk kez tanımlandığı kanun koyucu faaliyeti olarak değerlendirilmesi mümkündür. Kanımızca, bu denli yakın bir mazisi olduğundan dolayı uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin zengin kaynaklar bulunmamaktadır. Yukarıda ele alınan risklerin EPS'lerde çıkma olasılığı bulunsa da, Hollanda'da EPS'lere ilişkin yapılan bir çalışma oldukça ilgi çekicidir.

EPS'lere ilişkin yapılan bu çalışmada Hollanda Rotterdam Belediyesi'nin kendisine ait dokuz adet yüzme havuzu tesisi için yapmış olduğu enerji performans sözleşmesi ihalesi ve sözleşmenin uygulanmaya başladığı ilk yılın sonun ortaya çıkan sonuçlar ele alınmıştır.³⁶ Rotterdam Belediyesi, 2011 yılında açtığı ihalede, isteklilerin belirli bir oranda tasarruf garantisi vermesini, elde edilen tasarruflardan proje maliyetinin karşılanmasını, konfor standartlarında iyileşmeyi ve tesis kalitesinin artırılması şartlarını koşmuştur. Bu doğrultuda Belediye tarafından talep edilen yapım işleri, tesislerde yer alan havuzlar başta olmak üzere, enerji tasarruflu ampullerin uygulanması, ısı ve enerji kojenarasyonu uygulanması, kazanların iyileştirilmesi şeklinde olmuştur. Sözleşmeye ayrılan bütçe ise 2.6 Milyar Euro olarak belirtilmiştir. Son olarak ise, sözleşme süresinin on yıl olması öngörülmüştür. İhale üzerine bırakılan Şirketler on yıl boyunca yıllık %34 enerji tasarrufu sağlama taahhüdünde bulunmakla

³⁵ Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, s. 31.

³⁶ Hufen Hans, Brujin de Hans, "Getting The Incentives Right. Energy Performance Contracts as a Tool for Property Management by Local Government", Journal of Cleaner Production, s. 2720.

birlikte, ödeme planı olarak ise, bu oranın sağlanması halinde elde edilecek tasarruf gelirin yarısı yarıya paylaşılması öngörülmüştür.³⁷

İlk yılın sonunda proje kapsamında %30 oranında tasarruf elde edilmiş olsa da, sözleşmenin ilk yılının sonunda planlanan her yapım işi henüz sahaya uygulanmamış olup iklimsel alışkanlıkları proje yöneticileri tarafından tam olarak öğrenilmemiştir. Bu sebeple, tüm yapım işleri tamamlandıktan ve sahaya ilişkin tecrübe elde edildikten sonra, tasarruf oranının artması beklenmektedir.³⁸ Dikkat çeken diğer bir husus ise, yüzme havusu tesislerine gelen ziyaretçi sayısındaki belirsizlik üzerinde olmuştur. Zira, çalışmanın konu edindiği 2012 yılı içinde okul bazlı yüzme dersleri iptal edildiğinden, ziyaretçi sayısı önceki yıllara nazaran oldukça azalmıştır. Bu hususun başlangıçta hesaba alınmamış olması ise, hesaplama metodunda yanlışlığa sebep olmuştur.³⁹

Çalışmada sonuç olarak, EPS'lerde karşılaşılabilecek önemli sorunların, yüksek işlem maliyetleri, zayıf işbirliği, yüksek uzmanlık gereksinimi, aşırı sorgulanma riski şeklinde olabileceği belirtilmiştir. Bu risklerden yüksek uzmanlık gereksinimi ilgi çekicidir. Çalışmaya göre, enerji performans sözleşmelerinin her iki tarafında da konuya ilişkin yeterli uzmanlık seviyesinde olunmadığı gözlemlenmiştir. Sözleşmenin takibi için Rotterdam Belediyesi yeterli uzmanlığa sahip değil iken; enerji performans işi piyasasında yer alan şirketler de yüksek uzmanlığa erişmiş değildir.⁴⁰ Bu riski takip eder şekilde, işveren tarafın karşı tarafı aşırı sorgulaması riski de söz konusudur. Zira, sözleşme kapsamında yapılacak işler, enerji verimliliği konusunda uzmanlık gerektiren işler olup, bu işler sahaya uygulandıktan sonra, işveren tarafından yapılacak ödemeler sahadaki uygulamalara doğrudan bağlıdır. Dolayısıyla, enerji verimliliğine ilişkin bilgisi olmayan işveren tarafının enerji verimliliğinde uzman olması beklenen tarafa yoğun bir şekilde soru sorması, onu sorgulaması ve böylece zamanını alması muhtemeldir. Diğer taraftan, sözleşme maliyetlerinin tek elden sağlanması, yani asıl şirket altında taşeronların bulunması, finansmanın asıl şirket tarafından bir finans kuruluşundan sağlanması ve ilişkinin diğer tarafında projede elde edilen tasarruf getirilerinden maliyetleri sağlamak isteyen belediyenin bulunması işlem maliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Her ne kadar bu çalışmada ele alınan sözleşme çerçevesinde iş gören şirketler arasındaki işbirliği sorun arz etmemiş olsa da, tarafların çokluğu düşünüldüğünde bu hususun da göz önünde bulundurulması gerektiği aşikardır.⁴¹

³⁷ Hufen Hans, Brujin de Hans, "Getting The Incentives Right. Energy Performance Contracts as a Tool for Property Management by Local Government", Journal of Cleaner Production. s. 2721,2722.

³⁸ A.g.e. s. 2724.

³⁹ A.g.e. 2726.

⁴⁰ Hufen Hans, Brujin de Hans, "Getting The Incentives Right. Energy Performance Contracts as a Tool for Property Management by Local Government", Journal of Cleaner Production. 2728.

⁴¹ A.g.e. s. 2728.

SONUÇ

Yukarıda detaylı bir şekilde ele alındığı üzere, ülkeler, enerji ihtiyacının dayanmakta olduğu fosil yakıtların tükenmeye yüz tutması, fosil yakıtlara dayanan üretimin büyük bir hız ve oranda artması, fosil yakıtlar sebebiyle çevre kirliliğinin artması, ozon tabakasında meydana gelen tahribat ve fosil kaynak üretimi bulunmayan ülkeler açısından da gerçekleştirilen ithalatının bu ülke ekonomileri üzerinde olumsuz etkileri gibi sebeplerle “enerji verimliliği” kavramına her geçen gün biraz daha önem vermekteler. Enerji verimliliğinin sağlanması için çeşitli başka faaliyetler gündeme getirilmiş olsa da son yıllarda binaları ve endüstriyel işletmeleri kapsayacak şekilde tek bir şirketin sürecin başı olan enerji etüdü yapılmasından, tasarrufa ilişkin tasarım ve yapımın gerçekleştirilmesine ve bu tasarımın sözleşme süresince yönetilmesine kadar işi üstlendiği; yine bu Şirket tarafından enerji tasarruf taahhüdü verilen ve proje finansmanının sözleşme ile sağlanan tasarruftan kazanılan paralar ile sağlandığı Enerji Performans Sözleşmeleri ortaya atılmıştır. Hem binalar hem endüstriyel işletmeler için oldukça cazip olan bu Enerji Performans Sözleşmeleri, enerji verimliliğinin kitlesel olarak sağlanmasında vazgeçilmez bir araç olarak karşımıza çıkacaktır. Ülkemiz açısından da nispeten yeni olan bu sözleşme tipinin daha geniş olarak uygulanarak enerji verimliliğinin sağlanması adına kanun koyucu tarafından bu sözleşme tipine özel düzenleme yapılması, teşvik ve destek uygulamalarının daha yaygın bir şekilde getirilmesi, kamu kesimi tarafından bu sözleşme tipinin uygulanması teşvik edilmeli, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından örnek sözleşme taslaklarının hazırlanması ve eğitim programları düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Avrupa Birliği Komisyonu, "Action Plan for Energy Efficiency: Realising the Potential", 19.10.2006, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0545:FIN:EN:PDF>

Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 2021/27/EU Direktifi, 14.11.2021, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:en:PDF>

Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Parlamentosu'na Tebliğ, "Energy Efficiency And Its Contribution to Energy Security and The 2030 Framework For Climate and Energy Policy", 2014, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_eec_communication_adopted_0.pdf

Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Parlamentosu'na ve Avrupa Birliği Konseyi'ne Rapor, "Assessment of the progress made by Member States towards the national energy efficiency targets for 2020 and towards the implementation of the Energy Efficiency Directive 2012/27/EU as required by Article 24 (3) of Energy Efficiency Directive 2012/27/EU", 2015, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_EEprogress_report.pdf

Avrupa Birliği Komisyonu, Enerji Birliği Paketi, 2015, https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/publication/FOR%20WEB%20energyunion_wit_h%20annex_en.pdf

Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 2018/2002/EU Direktifi, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2018.328.01.0210.01.ENG>

Ciucci Matteo, Fact Sheets on the European Union, 2020, https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.4.8.pdf

Çelik, Ahmet Çelik, Eser Sözleşmesi (Yapım, Bakım, Onarım ve Yükümlenim Sözleşmeleri), <https://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/eser-sozlesmesi-yapim-bakim-onarim-ve-yukumlenim-sozlesmeleri.htm>

Ding, Liang, Aflaki, Sam ve Kapuscinski, Roman, "Performance-Based Contracts for Energy Efficiency Projects", HEC Paris Research Paper No. MOSI-2017-11892017, <https://ssrn.com/abstract=2921810>

Hudatlı, Orhan, Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdünün Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, 2016, Ankara, https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/33997/leyla_mujde_kurt_tez_404666.pdf?sequence=1

Hufen Hans, Brujin de Hans, "Getting The Incentives Right. Energy Performance Contracts as a Tool for Property Management by Local Government", Journal of Cleaner Production, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652615014201>

Jensen R. Henrik, "Energy Performance Contracting Guidebook", Building Sector Energy Efficiency Project (BSEEP), 2017, http://bseep.gov.my/App_ClientFile/df08bc24-99fb-47a3-937f-dc25df9d3997/Assets/Books/2017-EPC-BOOK-V4.pdf

Kürşat, Zekeriya, “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, ÜHFM C. LXVII, S.1-2, 2009, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/97583>

Murafa, Corina, “The energy performance contract - key towards energy efficiency in Europe?”, Proceedings of the 11th International Conference on Business Excellence, https://www.researchgate.net/publication/319338486_The_energy_performance_contract_-_key_towards_energy_efficiency_in_Europe

Negra Dal Fabe Ombretta, The Energy Performance Contract, 8 Mart 2021, <https://www.ablglobal.net/articles/home/show/1562/The-Energy-Performance-Contract>

Olgun Burak, Kurtuluş Orkan, Gültek Serdar, Heperkan A. Hasan, Enerji Verimliliği ve Türkiye'deki Mevzuat, IX. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, Sempozyum Bildirgesi, http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/487a4f3c5b9565e_ek.pdf